

Ajuntament d'Alcoi
Regidoria de Política Lingüística

ALCOI (CULTURA

GENERALITAT
VALENCIANA
Conselleria d'Educació,
Universitat i Ocupació

SEMPRE
TEUA

La teua llengua

la
xarxa.val

XARXA PÚBLICA
DE SERVEIS
LINGÜÍSTICS
VALENCIANS

UA

Universitat d'Alacant
CAMPUS D'ALCOI

Mutua
Levante
FUNDACIÓN

DEL PETRÓLIO

TEXTOS: PEP JORDÀ
IL·LUSTRACIONS: ROSANNA CRESPO

EDITA: AJUNTAMENT D'ALCOI
TEXTOS: PEP JORDÀ
IL·LUSTRACIÓ: ROSANNA CRESPO
ASSESSORIA HISTÓRICA: LLUÍS TORRÓ
ASSESSORIA LINGÜÍSTICA: GABINET DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA
IMPRESSIÓ: INDUSTRIAS GRÁFICAS ALICANTE S.L.
DIPÒSIT LEGAL: A 635-2023

DE PETRÓLIO

ALCOI, CIUTAT INDUSTRIAL

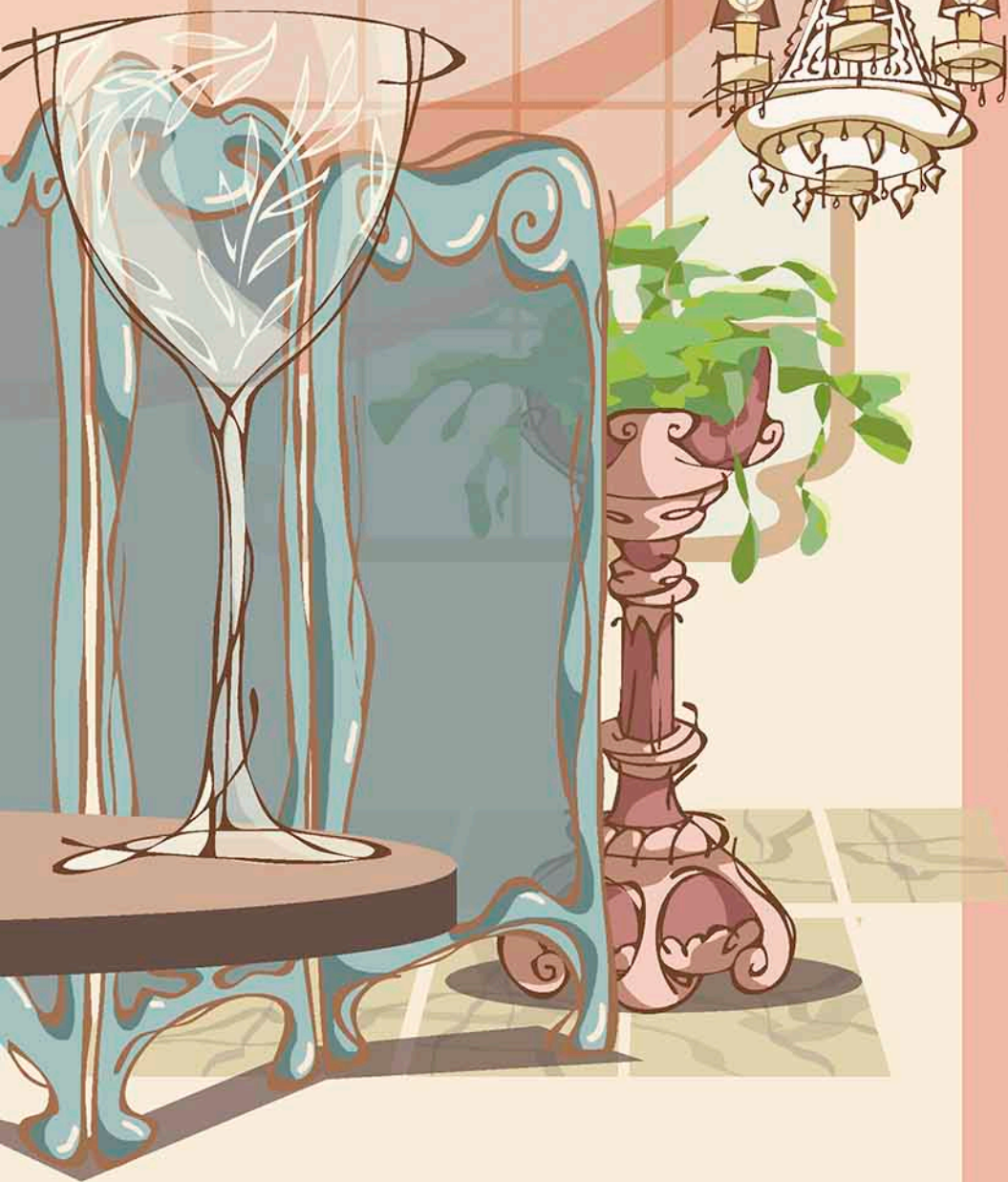
Som a començaments del segle XIX després de Crist. Tot el País Valencià és un extens camp de cultiu on la majoria de persones viuen de l'agricultura o del comerç.

Tot? No! Un poblet perdut del nord d'Alacant, anomenat Alcoi, penjat entre barrancs com una illa rodejada de muntanyes, ha desertat de l'aixada i s'ha convertit en la primera ciutat industrialitzada del País Valencià.

I, de retruc, en una de les principals (tampoc n'hi ha tantes) de l'Estat espanyol.

- **ELS CAMPEROLS DELS POBLES DELS VOLTANTS TREBALLAVEN A CASA, EN ALLÒ QUE ES DIU INDÚSTRIA DOMÈSTICA.**
- **LA MÀ D'OBRA CAMPEROLA S'ENCARREGAVA DEL CARDAT I FILAT DE LA LLANA.**
- **VAN CENTRALITZAR TOT EL PROCÉS PRODUCTIU A LES FÀBRriques: RENTAR, CARDAR, FILAR, TENYIR I TEIXIR.**
- **A PRINCIPIS DE SEGLE VAN COMENÇAR A INTRODUIR-SE LES MÀQUINES EN LA INDÚSTRIA.**
- **HI HAVIA 350 GRANS EMPRESES I 9.000 OPERARIS.**

LES CASES DELS RICS

Alcoi és una ciutat moderna, elegant, amb una albereda que pega un esclafit, comerços, carrers amples i ponts enormes que s'enlairen sobre els rius.

Una ciutat industriosa on sempre sembla que és hora punta perquè contínuament hi ha gent que va amunt i avall de camí als seus quefers diaris.

Pertot arreu hi ha edificis i cases sumptuoses, enormes com palaus, que competeixen en bellesa i elegància.

Totes? No! Eixes són les dels amos, les dels treballadors són ben diferents.

- **ELS ESTILS ARQUITECTÒNICS DE L'ÈPOCA EREN EL NEOCLASSICISME I L'ECLECTICISME.**
- **L'ECLECTICISME ES DESENVOLUPA EN L'ÚLTIM TERÇ DEL SEGLE XIX I ES PROLONGA EN EL TEMPS FINS A COINCIDIR AMB EL MODERNISME.**
- **A PARTIR DELS ANYS SEIXANTA S'ENRIQUEIX LA DECORACIÓ AMB DETALLS DE REPERTORI CLÀSSIC O RENAIXENTISTA.**
- **EN LA MAJORIA DELS CASOS, ELS PLÀNOLS EREN REALITZATS PER MESTRES D'OBRA.**
- **ELS ARQUITECTES QUE MÉS VAN DESTACAR EN AQUESTA ÈPOCA VAN SER VICENT PASCUAL I TIMOTEU BRIET.**

L'HABITATGE

Les cases dels obrers són estretes, brutes, fosques i s'apinyen les unes contra les altres com castells de naips.

De fet, de vegades, no són ni cases. Només habitacions on s'amunteguen, cuinen, mengen i dormen una gran quantitat de persones que, quan tenen ganes de fer les seues necessitats, han d'anar al comú i descarregar en companyia de rosegadors.

- EL 1873 ALCOI TENIA 30.800 HABITANTS.
- EN AQUELLS ANYS HI HAVIA 6.000 HABITANTS VINGUTS DELS POBLES DELS VOLTANTS.
- LES CASES TENIEN DOS NIVELLS, UN PER A CUINA I MENJADOR I UN ALTRE PER A DORMITORIS, I ES DEIEN CASES DE DUES CLAUS.
- COM QUE FALTAVA SÒL EDIFICABLE, ES CONSTRÛIA EN ALTURA AMB LA FAÇANA ESTRETA I EN PROFUNDITAT, SENSE VENTILACIÓ.
- VIVIEN EN UNA FINCA DE QUINZE A VINT FAMÍLIES I DISPOSAVEN D'UNA SOLA LATRINA.

CONDICIONS HIGIÈNIQUES

Les cases no tenen aigua corrent. Així que, per a beure i llavar-se, han de fer pelegrinatges constants a les fonts públiques, on poden omplir poals, cànters i gerres.

Llevat de quan plou. Aleshores, agafen l'aigua que baixa de les canaleres i s'estalvien els viatges. Però s'ha de bullir, no siga cas que a la teulada hi haja algun colom o algun gat mort o ves a saber què.

De vegades a algú se li oblida i acaba tenint cagueroles o alguna malaltia pitjor.

■ L'AUGMENT DE LA POBLACIÓ VA PROVOCAR UN INCREMENT DE CONSUM D'AIGUA POTABLE I PRODUCCIÓ D'AIGÜES FECALS.

■ LES CONDUCCIONS D'AIGUA DESEMBOCAVEN ALS RIUS I ELS RESIDUS S'ACUMULAVEN AL FONS DELS BARRANCS.

■ L'AIGUA BRUTA DE LES CASES ANAVA A PARAR AL CARRER O ALS PATIS.

■ ELS EXCREMENTS ES DEPOSITAVEN EN LATRINES, POUS CECS QUE EREN BUIDATS DE TANT EN TANT PER A ADOBAR ELS CAMPS DE CULTIU.

EL MENJAR

Les malalties sovintegen a Alcoi, no només per les condicions higièniques, sinó també pel dur treball i l'escassa alimentació.

Tot i que treballen més de dotze hores de dilluns a dissabte, a males penes guanyen per a comprar un litre d'oli, un grapat de llegums i unes poques saladures.

Les condicions de vida són tan dolentes que els treballadors semblen esclaus sense cadenes; amb sous curts, horaris llargs i cap cobertura en cas d'accident.

- **ELS PRODUCTES DE PRIMERA NECESSITAT VAN ANAR AUGMENTANT DE PREU MÉS QUE EN ELS POBLES DELS VOLTANTS.**
- **LA DIETA ALIMENTÀRIA ES COMPLEMENTAVA ESPORÀDICAMENT AMB UNA MICA DE CARN, PORC SOBRETOT I UNA MICA DE PEIX.**
- **LA CARN QUE ES CONSUMIA ERA CANSALADA I PREPARADA EN FORMA D'EMBOTITS COM BOTIFARRES I LLONGANISSES.**
- **EL VI ERA UN PRODUCTE BARAT I ERA CONSUMIT FREQUÈNTMENT TANT PER ADULTS COM PER XIQUETS.**

CONDICIONS DE TREBALL

Molts d'ells son xiquets de sis o set anys que fan jornades llargues, tota la nit sota la llum d'un cresol, els quals, a causa de la fatiga, es queden dormits.

Això provoca molts accidents. De fet, a Alcoi, és més difícil trobar un xiquet amb tots els dits de la mà que una agulla en un paller.

I quedar-se sense dits, és quedar-se sense faena.

- LES FÀBRQUES ES CARACTERITZAVEN PER UNA FALTA D'HIGIENE, AMUNTEGAMENT D'OBRRERS I ESCASSA VENTILACIÓ.
- TREBALLAVEN ENTRE DOTZE I SETZE HORES DIÀRIES.
- COBRAVEN DUES PESSETES ELS HÒMENS, LES DONES LA MEITAT I ELS XIQUETS LA MEITAT DE LA MEITAT.
- ELS TREBALLADORS NO TENIEN COBERTURES SOCIALS COM SUBSIDI D'ATUR O ASSEGURANCES PER MALALTIA O ACCIDENT.
- EN AQUESTES CIRCUMSTÀNCIES MOLTS QUEIEN EN L'ALCOHOLISME, LA PROSTITUCIÓ O LA DELINQUÈNCIA.

LA CARITAT

La vida és molt dura... Tant que, sovint, resulta difícil distingir-la de la misèria. I on hi ha misèria acostuma a haver-hi caritat.

A l'Alcoi de mitjan segle XIX hi ha també organitzacions que treballen per a millorar l'existència dels obrers a causa del seu caràcter religiós.

Totes? No! També n'hi ha d'altres que no tenen caràcter religiós i que també volen millorar les condicions de vida d'una manera més efectiva. Són els sindicats.

■ SI UN OBRER ES QUEDAVA SENSE FAENA O ES POSAVA MALALT DURANT UN TEMPS NO REBIA CAP JORNAL.

■ L'ASSISTÈNCIA SOCIAL PER PART DE L'ESTAT O DE L'AJUNTAMENT ERA INEXISTENT.

■ PER A PAL·LIAR AQUESTA SITUACIÓ ES VAN CREAR MITJANÇANT EL SISTEMA MUTUALISTA DIVERSES ASSOCIACIONS.

■ LES DUES MÉS IMPORTANTS SERAN EL CÍRCULO CATÓLICO DE OBREROS DE CARÀCTER RELIGIÓS I LA SOCIETAT COOPERATIVA EL TRABAJO DE TENDÈNCIA REPUBLICANA I D'ESQUERRES.

EL SINDICALISME

El primer sindicat internacional sorgeix a Londres i se'l coneix com a AIT, que són les sigles de l'Associació Internacional dels Treballadors.

Les idees de l'AIT agraden molt als obrers. Per això el sindicat s'estén ràpidament per Europa com un incendi forestal.

L'AIT arriba a Alcoi i té tant d'èxit que en poc de temps la Federació Local es converteix en una de les més importants de l'Estat espanyol.

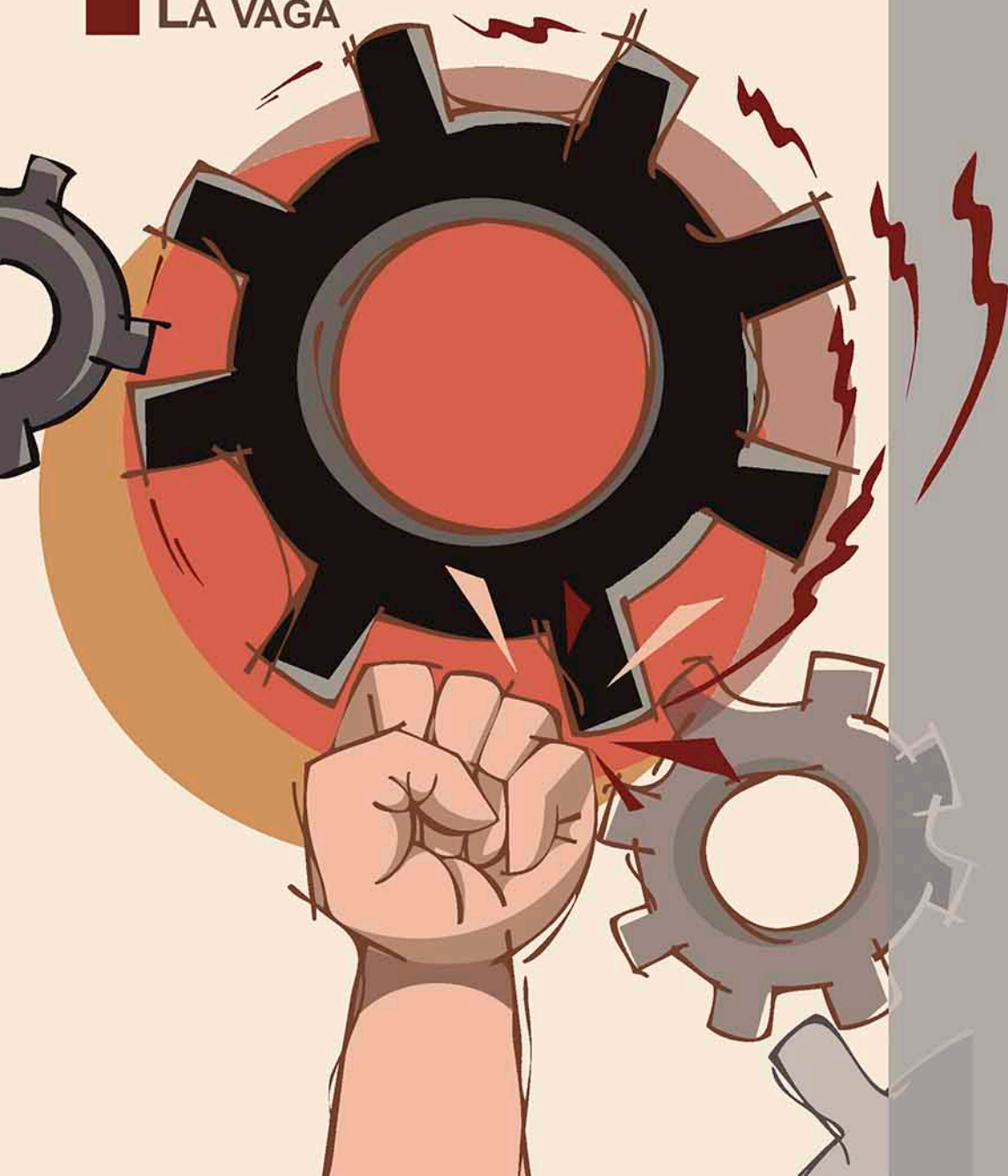
■ DURANT LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XIX, AMB LA INTRODUCCIÓ DE MAQUINÀRIA, VA HAVER-HI DIVERSES REVOLTES PER TAL DE DESTRUIR-LA I VA SER L'ANOMENAT MOVIMENT LUDDITA.

■ PER TAL DE REPRESENTAR COL·LECTIVAMENT ELS INTERESSOS DE LA CLASSE OBRERA ES VAN ORGANITZAR ELS SINDICATS.

■ A ALCOI TRIOMFEN LES TESIS DE BAKUNIN DE CARÀCTER ANARQUISTA I REVOLUCIONARI.

■ VA SER LA SEGONA CIUTAT D'ESPANYA EN QUANTITAT D'AFILIATS, N'HI HAVIA 2.591.

LA VAGA

Gràcies a l'AIT, els treballadors i les treballadores prenen consciència del que són.

S'assabenten que, arreu del món, n'hi ha més com ells i que, si s'organitzen i lluiten, poden aspirar a una vida millor.

També aprenen que la vaga és el mitjà més eficient per a aconseguir millores, perquè ataca la part dels fabricants que els fa més mal: la butxaca.

■ **L'ANY 1856** ES VAN PRODUIR NOMBROSES VAGUES I VA HAVER-HI DIES EN QUÈ ES VAN LLANÇAR AL CARRER MÉS DE TRES MIL VAGUISTES.

■ **ENTRE 1871 I JULIOL DE 1873** LES VAGUES S'INCREMENTARAN.

■ **LES AUTORITATS VOLEN ACABAR ELS CONFLICTES AMB MESURES DE FORÇA: GUÀRDIA CIVIL, MILÍCIA I EXÈRCIT, I DETENEN ELS CAPS DEL MOVIMENT OBRER.**

■ **HI HAVIA SOLIDARITAT OBRERA, ON MOLTES VOLTES FARAN CAUSA COMUNA AMB ELS OBRERS CATALANS.**

LA VAGA DELS ALGARS

No tarden molt a posar en pràctica el que han après de l'AIT.

A començaments d'any, els obrers d'un molí paperer inicien una vaga per a demanar la jornada de vuit hores i l'augment de jornal.

És la primera vegada que diuen... prou! i planten cara als propietaris de les fàbriques.

Però la vaga es fa llarga, perquè els fabricants no atenen les demandes.

■ LA FÀBRICA ESTAVA SITUAT ALS ALGARS, PEDANIA DE LA LOCALITAT DE COCENTAINA.

■ EL PROPIETARI DEL MOLÍ PAPERER ERA FACUNDO VITORIA, QUE VA INTENTAR CONTRACTAR ESQUIROLS PER A SUBSTITUIR ELS SEUS EMPLEATS. L'AIT HO VA IMPEDIR.

■ L'ORGANITZACIÓ OBRERA SUFRAGAVA ELS SALARIS PERDUTS PELS TREBALLADORS.

■ VA PREFERIR TANCAR LA FÀBRICA ABANS QUE CEDIR DAVANT LES DEMANDES DELS TREBALLADORS.

7 DE JULIOL

Alguns mesos després, una vesprada de juliol, els obrers d'Alcoi es reuneixen per a decidir si donen suport als companys paperers.

Ho fan a la plaça de bous a poqueta nit. De seguida es decideixen. A penes acaba de fosquejar quan 6.000 goles declaren la vaga general. En solidaritat amb els paperers i per a demanar, com ells, la jornada de vuit hores i l'augment de jornal.

Es crea una comissió per a parlar amb l'alcalde i demanar-li que, com és tradició a la ciutat, faça de mitjancer entre els fabricants i els obrers.

■ LA INTERNACIONAL ES REUNIA REGULARMENT A LA PLAÇA DE BOUS TOTS ELS DIUMENGES.

■ LES DECISIONS ES PRENIEN A L'ASSEMBLEA PER MAJORIA A MÀ ALÇADA.

■ LA PLAÇA DE BOUS CONSTRUÏDA PROVISIONALMENT DE FUSTA A MITJANS DE 1863.

■ ESTAVA SITUADA A L'ACTUAL CARRER NOFRE JORDÀ PROP DEL PASSEIG DE CERVANTES I TENIA CAPACITAT PER A 6.300 ESPECTADORS.

8 DE JULIOL

La reunió no té cap efecte.
L'endemà, no se sent
el soroll de telers, ni martells
que colpegen l'enclusa.
La ciutat està en vaga.

De bon matí comença a
córrer de mà en mà un fullet
imprès pels sindicalistes
en el qual es reiteren les
demandes i sol·liciten que
tots s'afegisquen a la vaga.

L'alcalde n'imprimeix un altre
en el que reconeix el dret
dels treballadors a la vaga,
però els recorda que farà
respectar l'ordre establert
mentre siga alcalde.

A les nou de la nit una altra
reunió entre sindicalistes i
l'alcalde tampoc no dona fruit.

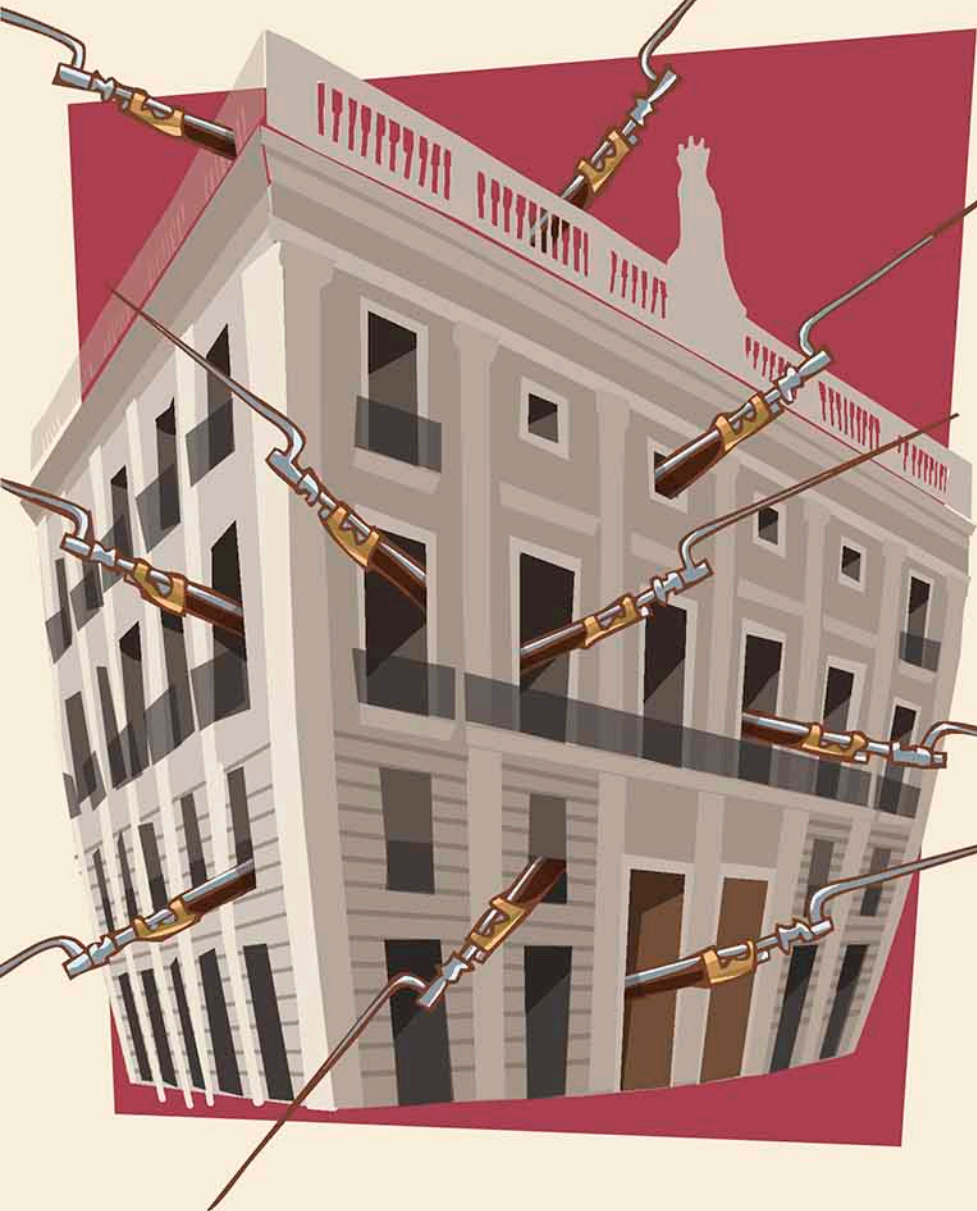
■ ES VAN CREAR UNES COMISSIONS
ENCARREGADES D'ESTENDRE LA
VAGA PER TOT ALCOI I POBLES DELS
VOLTANTS.

■ LA VAGA GENERAL ERA UN ÈXIT I
EL NOMBRE DE VAGUISTES ENTRE
ALCOI I COCENTAINA ERA DE
8.000 O 10.000.

■ L'ALCALDE ERA AGUSTÍ ALBORS,
DE LA BURGESIA LOCAL, D'IDEOLOGIA
REPUBLICANA FEDERAL, I AL PRINCIPI
ES VA DECLARAR NEUTRAL EN AQUEST
CONFLICTE.

■ TELEGRAFIA AL GOVERN PROVINCIAL
PER A DEMANAR AUXILI DE LA FORÇA
PÚBLICA, PERÒ DES D'ALACANT
LI CONTESTEN GAIREBÉ AMB EVASIVES.

■ 9 DE JULIOL (MATÍ)

Trencades les negociacions, cadascun dels bàndols es reuneix pel seu compte.

Els obrers ho fan a la plaça de bous, on es decideix exigir la dimissió de l'alcalde i de la corporació municipal.

L'alcalde, per la seua banda, reuneix els fabricants més importants, es nega a dimitir i es prepara, per si és necessari, per a utilitzar la força.

Per començar, aposta guàrdies al campanar de l'església des d'on es domina tota la plaça i la casa consistorial, per si les coses es posen lletges.

■ REUNIÓ DELS MAJORS CONTRIBUENTS PER A PREPARAR UN PLA DE DEFENSA SEGONS EL QUAL HAURIEN DE RESISTIR ALS VAGUISTES.

■ L'ALCALDE PARLA AMB EL PRESIDENT DEL CÍRCULO INDUSTRIAL, COM A REPRESENTANT DE LA PATRONAL, PRECISAMENT FACUNDO VITORIA, PERQUÈ ELS EMPRESARIS ESTIGUEN PREVIINGUTS.

■ VA COL·LOCAR CINC GUÀRDIES MUNICIPALS AL CAMPANAR DE L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA.

■ 9 DE JULIOL (VESPRADA)

Cap a la una de la vesprada comença a arribar gent a la plaça fins que s'ompli de gom a gom amb més de set mil persones.

Llavors, una comissió encapçalada pel secretari de l'AIT entra a l'Ajuntament per a negociar l'aprovació de les demandes o la dimissió de la corporació municipal.

Dues hores més tard, la comissió torna a la plaça sense haver aconseguit ni una cosa ni l'altra.

La indignació s'escampa com la pólvora entre la multitud. Mentre els uns van a buscar eines i armes, altres llancen consignes; pertot arreu regna el desconcert i l'agitació.

■ A LES DOS DEL MIGDIA MÉS DE 7.000 TREBALLADORS ES CONCENTREN A LA PLAÇA DE SANT AGUSTÍ, AVUI PLAÇA D'ESPANYA.

■ SEVERÍ ALBARRACÍN, MESTRE D'ESCOLA, ERA EL DIRIGENT DE LA COMARCA DE L'AIT.

■ UNA COMISSIÓ S'ENTREVISTA AMB LA CORPORACIÓ MUNICIPAL. ALBARRACÍN MANIFESTA QUE LES AUTORITATS HAVIEN DE CEDIR EL COMANDAMENT A UNA JUNTA QUE EL POBLE HAVIA TRIAT.

9 DE JULIOL (VESPRADA)

Aleshores l'alcalde ix al balcó amb una pistola a la mà i dispara un tret a l'aire. És un advertiment perquè desallotgen la plaça? Un gest de força?

No. Més aïna sembla un senyal. Perquè de seguida els guàrdies que hi ha dalt del campanar disparen sobre la multitud i causen un mort i alguns ferits.

La indignació es converteix en ràbia. Els treballadors alcen barricades al voltant de la casa consistorial i ocupen balcons estratègics perquè no se n'escape ningú.

L'alcalde, amb alguns regidors, empleats municipals i guàrdies, s'atrinxera dins l'Ajuntament i es prepara per a resistir.

■ A LES QUATRE DE LA VESPRADA ALBORS APAREIX A LA PLAÇA I LLANÇA UN TRET A L'AIRE; ELS GUÀRDIES MUNICIPALS DEL CAMPANAR COMENCEN A DISPARAR A LA MULTITUD I CAUSEN UN MORT I DOS FERITS.

■ NO HI VA HAVER MÉS RESISTÈNCIA QUE LA SEUA, REGIDORS I EMPLEATS MUNICIPALS JUNTAMENT AMB 20 GUÀRDIES MUNICIPALS I 7 GUÀRDIES CIVILS.

■ ELS INDUSTRIALS QUE S'HAVIEN REUNIT AL MATÍ NO ES VA SUMAR A LA LLUITA.

■ 9 DE JULIOL (NIT)

Mentrestant, grups menuts, encapçalats pels dirigents de l'AIT, van a les cases dels fabricants més importants i els requisen diners, objectes de valor, armes i la pólvora que guarden per a les Festes de Moros i Cristians.

Uns altres prenen ostatges entre els més adinerats per a demanar rescat i obtenir diners amb els quals mantindre la vaga.

I uns pocs, els menys, s'instal·len en les luxoses habitatges, vesteixen la roba dels senyorets, mengen les seues viandes, beuen els seus vins i, per un dia, gaudeixen d'uns plaers que sempre els han estat vetats.

- **ELS OBRERS AIXEQUEN BARRICADES I S'INTERCANVIEN TRETS ENTRE ELS QUE HAN QUEDAT DINS DE L'AJUNTAMENT.**
- **PER CONTROLAR LA CIUTAT ELS INTERNACIONALISTES CREEN UN COMITÈ DE SALUT PÚBLICA PRESIDIT PER ALBARRACÍN.**
- **EL COMITÈ DE SALUT PÚBLICA EXPEDIA SALCONDUITS PER A PODER CIRCULAR O EIXIR DE LA CIUTAT.**
- **ELS INTERNACIONALISTES TENEN DETINGUTS MÉS D'UN CENTENAR D'OSTATGES AMB ELS QUALS VOLEN NEGOCIAR LA RENDICIÓ DE L'ALCALDE.**

9 DE JULIOL (MÉS DE NIT)

A pesar que, Alcoi està pres pels obrers, l'alcalde es nega a rendir-se. Confia de resistir fins que arriben les tropes que el governador d'Alacant li ha promès.

Això posa molt furiosos els treballadors, els quals, per a obligar-lo a eixir, comencen a cremar les cases pròximes a l'Ajuntament i també el mateix Ajuntament.

Més tard, els sindicalistes s'afegeixen a la crema i incendien les cases dels grans potentats situades al centre de la ciutat.

Durant tota la nit, gent amb la cara pintada de blanc i roig, va amunt i avall subministrant tot el petroli llampant que és necessari per a botar foc al món dels rics.

■ **COMENCEN A CREMAR L'AJUNTAMENT I ALTRES CASES AMB MARRAIXES DE PETROLI TRANSPORTADES PER CARRETS TIRATS A MÀ.**

■ **ALGUNES FÀBRQUES I UNES 14 CASES VAN SER RUIXADES AMB PETROLI I CREMADES TOTALMENT O PARCIALMENT.**

■ **DURANT LA NIT DINS DE L'AJUNTAMENT ES DEDIQUEN A PERFORAR PARETS PER TAL DE PODER EIXIR PER UN ALTRE COSTAT.**

10 DE JULIOL (MATÍ)

L'endemà, el panorama és colpidor. Algunes cases continuen cremant, unes altres ja no són més que un muntó de runes fumejants. Pertot arreu regna un estrany silenci.

Llavors, els que hi ha a les barricades s'adonen que fa una estona que no senten els trets dels guàrdies del campanar.

S'han quedat sense municions. I se'n van a atacar-los. S'inicia un nou combat en el qual moren tres guàrdies i un sindicalista.

Guanyat el campanar, no costa gens de controlar la Plaça. Entrar en l'Ajuntament només és qüestió de temps. De poc temps.

■ DESPRÉS DE MÉS DE 20 HORES DE LLUITA, ELS GUÀRDIES MUNICIPALS DEL CAMPANAR ES RENDIREN EN QUEDAR-SE SENSE MUNICIONS.

■ LA MULTITUD S'APODERA DE LA PLAÇA I ENTRA A L'AJUNTAMENT PER A BUSCAR ALBORS I MATAR-LO DE FORMA VIOLENTA.

■ ELS GUÀRDIES QUE MÉS S'HAVIEN SIGNIFICAT FOREN ASSASSINATS.

■ LES OFICINES I EL REGISTRE CIVIL TAMBÉ FOREN INCENCIATS I ES VA PERDRE UNA GRAN QUANTITAT DE DOCUMENTS.

■ 10 DE JULIOL (MORT D'ALBORS)

En veure que estan rodejats sense cap possibilitat d'oferir resistència, l'alcalde i els acompanyants decideixen fugir cadascú pel seu compte. Salve's qui puga!

Alguns ho aconsegueixen, però altres deixen la vida en l'intent. Un d'ells l'alcalde que, quan topa amb els sindicalistes, és assassinat amb ràbia i violència.

Després la xicalla s'acarnissa amb el cadàver i l'arrossega pels carrers principals.

L'alcalde és l'última de les setze víctimes de la revolta. Quan ell mor, s'acaba la lluita.

■ EL COS VA QUEDAR TOTALMENT DESFIGURAT PERQUÈ UNS JOVES EL VAN ARROSSEGAR PER LA PLAÇA.

■ LA PELL LI CAU A TIRÉS. DESPRÉS EL MUTILEN I EL REBATEGEN. D'ACÍ EIXIRÀ EL SOBRENOM DE «PELLETES».

■ SEGONS DIUEN UN OBRER VA PROPOSAR MENJAR-LA ORELLA DE L'ALCALDE VAN ANAR A UNA TAVERNA I LA VAN MENJAR.

■ MORT ALBORS I ACABADA LA LLUITA ELS INTERNACIONALISTES COMENCEN A DEIXAR ELS RETINGUTS A CANVI DE 25.000 DUROS.

11-12 DE JULIOL

Els dies següents passen en un bufit, mentre els sindicalistes prenen el poder de la ciutat, es retiren les barricades i s'intenta que tot torne a la normalitat.

A l'Ajuntament, es convoca una reunió en què es demana als fabricants una quantitat important de diners per a fer front a les despeses causades per la revolta.

També, com a prova de bona voluntat, comencen a alliberar els ostatsges.

De colp tota l'operació s'atura perquè arriben novetats rellevants.

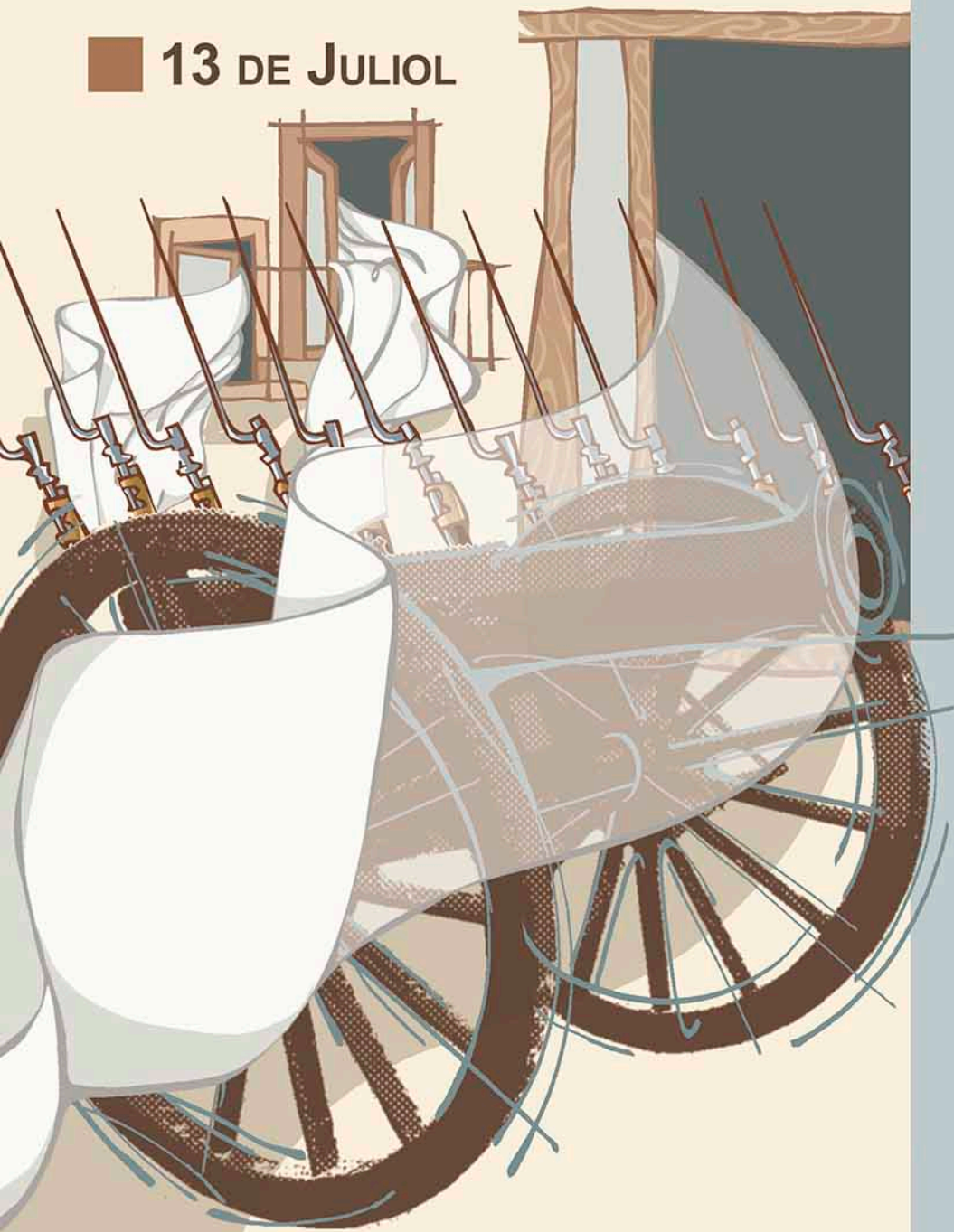
■ VAN MORIR SETZE PERSONES, ENTRE ELLES L'ALCALDE, SET GUÀRDIES MUNICIPALS, ALGUNS GUÀRDIES CIVILS, TRES INTERNACIONALISTES I UN PROPIETARI.

■ L'EXÈRCIT ESTÀ ACAMPAT A LA MUNTANYA DE SANT ANTONI.

■ UNA COMISSIÓ ES VA ENTREVISTAR AMB EL GENERAL VELARDE PER A PACTAR LA SEUA ENTRADA, DESPRÉS DE RETIRAR BARRICADES I POSAR EN LLIBERTAT ELS OSTATGES.

■ ELS MEMBRES DE LA COMISSIÓ FEDERAL VAN FUGIR EL DIA 12 DE NIT PER POR A LES REPRESENTÀLIES.

13 DE JULIOL

Tot i que l'exercit es desplaça lentament, com una tortuga artrítica, i tarda dos dies a recórrer els quaranta quilòmetres que hi ha entre Alacant i Alcoi, finalment hi arriba.

Per a moltes persones, com el "seté de cavalleria", hi arriba tard; però hi ha arribat.

Els canons comencen a desplegar-se a l'ermita de Sant Antoni i els sindicalistes, per a evitar mals majors, pacten amb el general que dirigeix l'operació l'entrada de les tropes en la ciutat. I això dona temps als dirigents de l'AIT per a fugir.

■ EL EXÈRCIT NO VA PARTIR D'ALACANT FINS QUE LES NOTÍCIES VAN COMENÇAR A SER PREOCUPANTS.

■ PER EVITAR MALS MAJORS ES REMETEN AL GOVERN DE MADRID DOS TELEGRAMES SIGNATS PER VUITANTA DELS MAJORS CONTRIBUENTS EN QUÈ ES CULPAVA LA CORPORACIÓ MUNICIPAL HAVER COMENÇAT DISPARAR.

■ EL GENERAL VELARDE ENTRA PACÍFICAMENT A ALCOI AMB UNA TROPA DE TRES MIL SOLDATS.

■ EN MOLTS DELS EDIFICIS HI HA BANDERES BLANQUES IMPROVISADES AMB LLENÇOLS EN SENYAL DE RENDICIÓ.

EL CURT ESTIU DE L'ANARQUIA

Com que l'Estat espanyol és un lloc habitual de revolucions, pronunciaments, revoltes i alçaments, encara no han acabat de plantar les tendes quan el general rep l'ordre urgent de marxar a Cartagena a sufocar una nova insurrecció.

Alcoi torna a quedar en mans dels treballadors.

Durant els mesos de juliol i agost les fàbriques obren les portes i els telers es posen en marxa. Els obrers fan assemblees i pacten millores amb els propietaris.

Per als menys afavorits una vida millor sembla a l'abast de la mà en aquest curt estiu de l'anarquia.

■ **AMB LA MARXA DE VELARDE ALCOI VA RESTAR DE NOU EN MANS DELS INTERNACIONALISTES.**

■ **FACUNDO VITORIA TORNA A ADMETRE ELS VAGUISTES I ELS INDEMNITZA AMB 6.000 RALS PER LES DESPESES DE LA VAGA.**

■ **ES CONSTITUEIX UNA COMISSIÓ MIXTA D'OBREERS I FABRICANTS QUE ES FA CÀRREC DEL GOVERN MUNICIPAL AMB TOMÀS MAESTRE, COM A NOU ALCALDE.**

■ **ELS TREBALLADORS EN LLOC DE TORNAR A LES SEUES OCUPACIONS CONTINUEN CELEBRANT ASSEMBLEES I ELABOREN NOVES PLATAFORMES REIVINDICATIVES.**

■ SETEMBRE

Però com acostuma a passar amb els somnis, l'estiu es va acabar sobtadament.

Els primers dies de setembre dos-cents guàrdies civils, amb els tricorns amenaçadors com banyes de bou, entren a la ciutat i converteixen Alcoi en un estat policial.

Es fan desenes de detencions. No hi calen proves. Només que algú diga que eixe ha dit que aquell li ha explicat que en tal i en tal altre hi estava implicat.

Un centenar de detinguts, encadenats amb grillons, són traslladats a Alacant a peu i amb unes grans mesures de seguretat.

■ EL 13 DE SETEMBRE ES VA PRESENTAR A ALCOI UN JUTGE INSTRUCTOR ACOMPANYAT DE 200 GUÀRDIES CIVILS.

■ VAN PROCEDIR A DETENIR CENTENARS D'OBRRERS MOLTS DELS QUALS VAN SER CONDUÏTS FINS AL PENAL DE SANTA BÀRBARA A ALACANT.

■ DESPRÉS DE LA INSURRECCIÓ D'ALCOI I LA SEUA REPRESSIÓ ENTRE LA TARDOR DE 1873 FINS A LA SEUA PROHIBICIÓ AL GENER DE 1874, LA FEDERACIÓ VA DISSENYAR UNA ESTRUCTURA DIVIDIDA EN MINÚSCULES CÈL·LULES PRÀCTICAMENT INCONNEXES.

EL PROCÉS

Set-centes persones són encausades de les quals tres-centes acaben a la presó. Un jutge s'encarrega de realitzar les diligències i aclarir els fets.

Els fets són degudament exagerats per a subratllar la culpabilitat dels treballadors i la seua maldat en l'acarnissament amb el cadàver de l'alcalde.

Alguns fets han arribat als nostres dies en forma de llegendes, com aquells que diuen que l'alcalde va ser llançat des del balcó de l'Ajuntament...; que un grup de dones li van arrancar el penis i el van exhibir com un trofeu...; o que alguns treballadors li van tallar les orelles i se les van menjar torrades acompanyades de café licor.

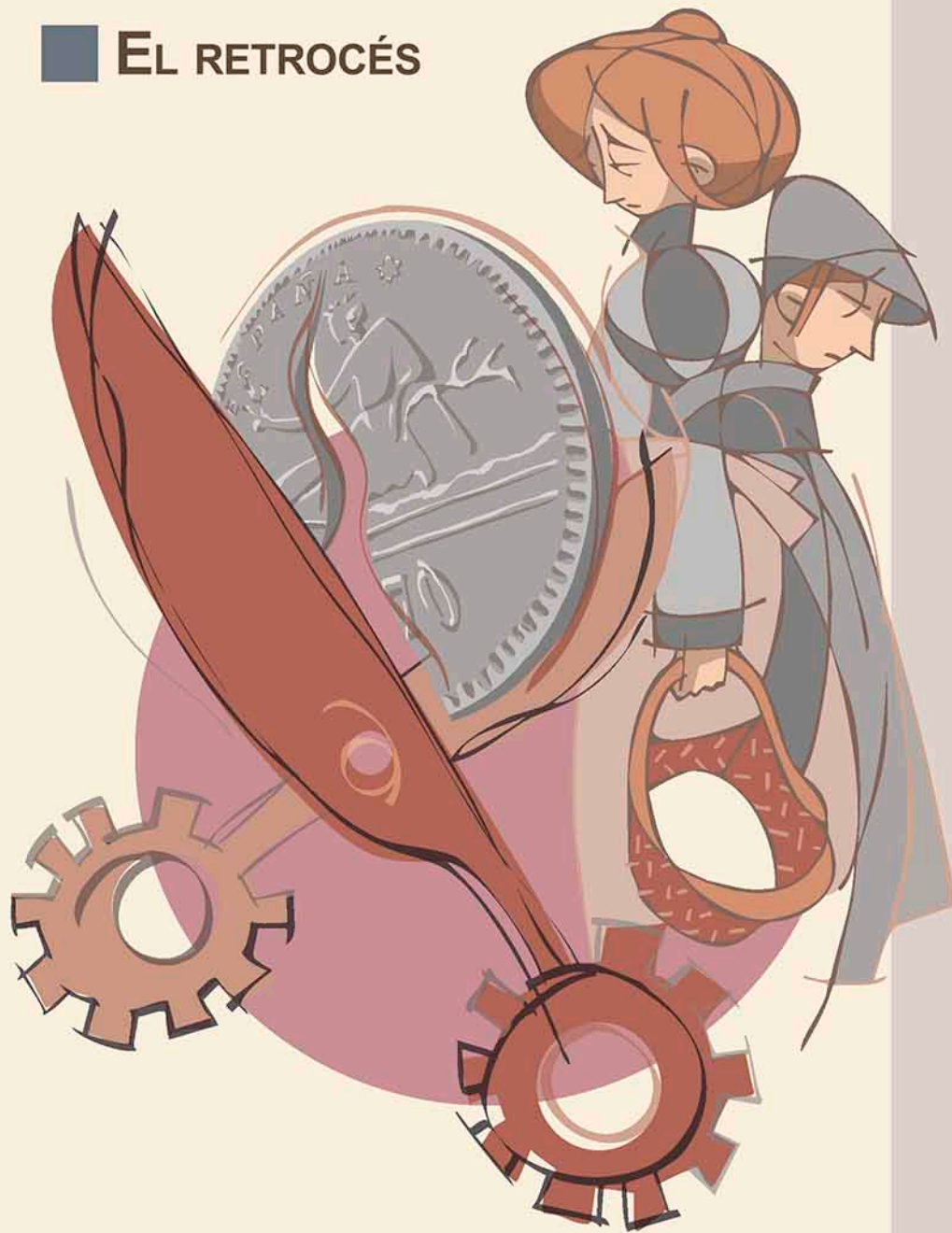
■ **ELS TREBALLADORS FABRILS DE LA CIUTAT EREN 5.500 EN 175 EMPRESES TÈXTILS I 2.500 EN 74 INDÚSTRIES PAPERERES.**

■ **717 VAN SER PROCESSATS, EL 10% DELS VAGUISTES, DELS QUALS 287 VAN PASSAR PER LA PRESÓ.**

■ **LA CAUSA CRIMINAL INCOADA CONTRA ELS INTERNACIONALISTES VA GENERAR UN VOLUMINÓS SUMARI JUDICIAL COMPOST PER 31 VOLUMS AMB MÉS DE 25.000 FOLIS.**

■ **EL PROCÉS VA DURAR CATORZE ANYS I ES VA ABSOLDRE A TOTS PER FALTA DE PROVES. A LA PRESÓ VAN MORIR TRENTA PERSONES.**

EL RETROCÉS

Dos anys després es decreta una amnistia que afecta la meitat dels encausats.

El 1887 s'absol la resta de processats per falta de proves.

Aleshores, les treballadores i treballadors alcoians, en lloc d'aconseguir fer realitat la idea d'una vida millor, veuen com empitjoren les condicions laborals, ja per si dolentes, i com minven, una mica més, els escassos salaris.

El somni s'ha esvaït de moment, però la lluita continua.

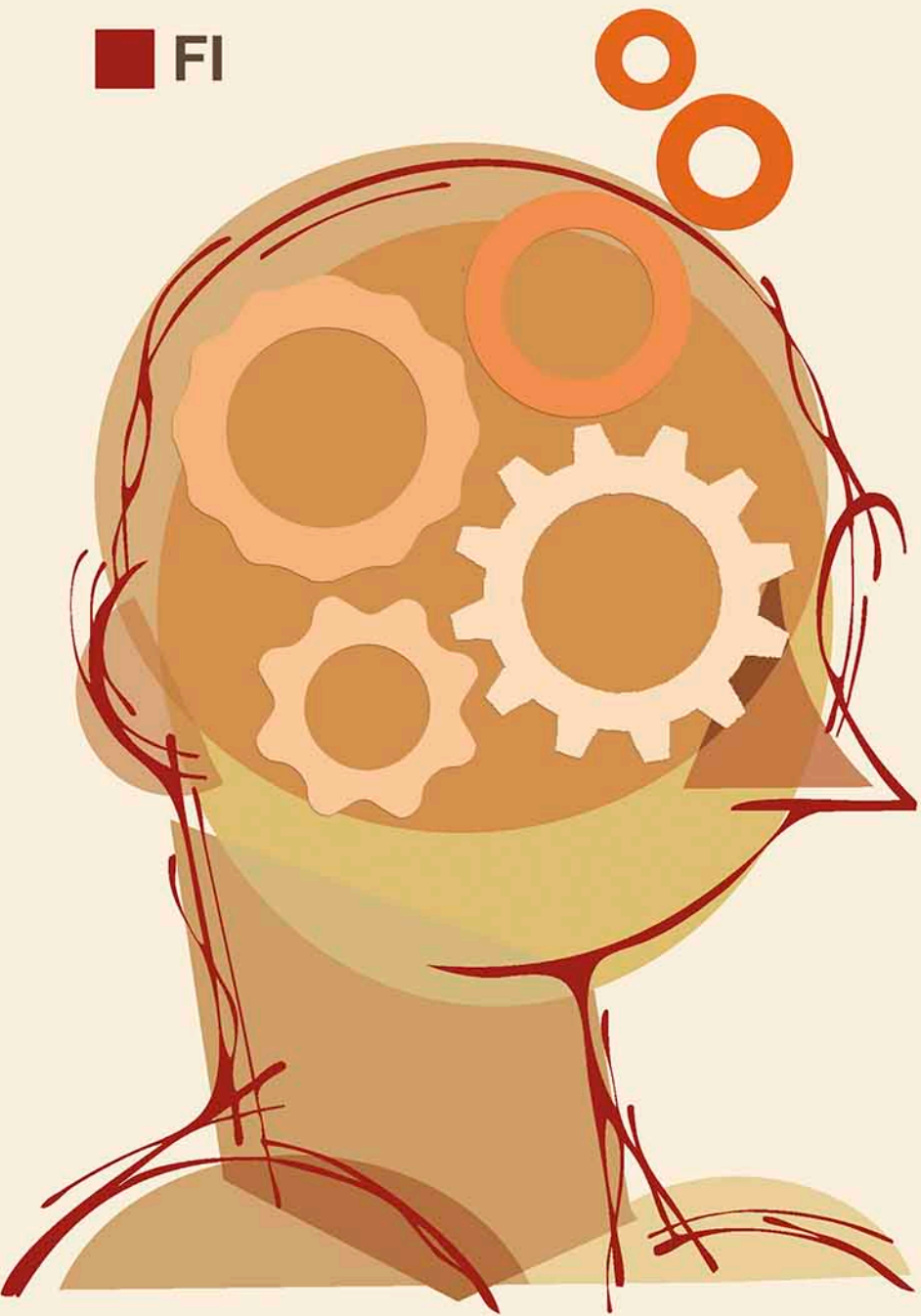
■ **ELS SOUS SETMANALS A LA CIUTAT VAN BAIXAR UNA MITJANA DE 3 A 2,5 PESSETES ENTRE 1873 I 1884.**

■ **ES VA CREAR UNA CASERNA PER A L'EXÈRCIT DEL REGIMENT D'INFANTERIA BISCAIA 21.**

■ **VAN FUGIR MOLTS INDUSTRIALS I LA PRODUCCIÓ VA QUEDAR REDUÏDA DURANT DIVERSOS ANYS.**

■ **AQUESTA RECESSIÓ ECONÒMICA VA PROVOCAR L'ATUR DE MOLTS TREBALLADORS.**

■ FI

Ara tocaria dir, com
passa en tots els contes,
allò de: conte contat,
conte acabat. El que
passa és que aquest
conte no s'acabarà ací ni,
potser, s'acabarà mai.

Perquè el conte del
Petrólio és només una
baula d'una llarga cadena.
Un episodi més de la lluita,
gairebé eterna, entre els
que ho tenen tot i els que
no tenen res.

Una lluita que contínuament
provoca episodis de dolor,
de mort, de violència.
I que no cessarà fins que
entre tots no aprenguem
a crear un món més just
i més lliure.

